

Forholdet mellom utgiver og redaktør

Dette notatet er bygget opp med følgende hovedpunkt:

1. Aktuelle lover og avtaler
2. Utgivers ansvarsområder
3. Redaktørens ansvarsområder
4. Ulike organisasjonsmodeller
5. Redaksjonskomité
6. Gode råd

1. Aktuelle lover og avtaler

Følgende lover og avtaler er viktige rammebetingelser for utgivelse av tidsskrift:

a) Lov om redaksjonell fridom i media (mediefridomslova).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-13-41>

Denne loven fra 2009 regulerer forholdet mellom utgiver og redaktør. Populært kalt en "lovfesting av redaktørplakaten".

Loven omfatter *Dagsaviser og andre periodiske publikasjoner som driv journalistisk produksjon og formidling av nyhende, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt.*

Hovedbestemmelsen i loven fastsetter uavhengighet overfor utgiver/eier. Betyr at disse ikke skal kunne blande seg inn i den daglige driften og de løpende journalistiske beslutningene.

Innenfor rammen av mediets formålsbestemmelse og definerte grunnsyn skal det være redaktøren som for eksempel tar avgjørelser om ansettelse av redaksjonelle medarbeidere, utvelgelse av materiale, presentasjon av vinklinger, bruk av journalistiske arbeidsmetoder mv.

§ 4. Mediefridomslova lyder slik:

Redaksjonell fridom

Innanfor ramma av grunnsynet og føremålet til verksemda skal redaktøren leie den redaksjonelle verksemda og ta avgjerder i redaksjonelle spørsmål.

Eigaren av medieføretaket eller den som på eigaren sine vegner leier føretaket, kan ikkje instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål, og kan heller ikkje krevje å få gjere seg kjend med skrift, tekst eller bilete eller høyre eller sjå programmateriale før det blir gjort allment tilgjengeleg.

b) Straffeloven § 269

Den nye straffeloven trådte i kraft 1. oktober i år. Her er redaktøransvaret tydeliggjort i en form som innebærer at redaktøren kan straffes også for innhold vedkommende ikke har sett. Dette kalles det særskilte redaktøransvaret, og er formulert slik:

§ 269. Redaktørens ansvar for innholdet i trykt skrift eller kringkastingssending

Den som treffer avgjørelse om innholdet i et trykt skrift eller en kringkastingssending, er strafferettslig ansvarlig dersom det der offentliggjøres noe som ville ha pådratt redaktøren ansvar etter noen annen lovbestemmelse om han hadde kjent til innholdet.

c) Redaktørplakaten

Redaktørplakaten er en avtale (1953) mellom utgivere og redaktører, som alle profesjonelle norske medier har sluttet seg til. Hovedbudskapet i redaktørplakaten er disse setningene:

"En redaktør forutsettes å dele sitt mediums grunnsyn og formålsbestemmelser. Men innenfor denne rammen skal redaktøren ha en fri og uavhengig ledelse av redaksjonen og full frihet til å forme mediets meninger, selv om de i enkelte spørsmål ikke deles av utgiveren og styret".

"Den ansvarshavende redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold"

Medlemskap i Fagpressen krever at utgiver har forpliktet seg til å følge redaktørplakaten.

Redaktørplakaten kan leses i sin helhet nederst i notatet.

d) Vær varsom-plakaten

Norsk Presseforbund (NP) forvalter presseetikken for norske medier. Fagpressen er medlem i NP, og alle Fagpressens medlemmer er forpliktet til å følge de presseetiske normer, gitt i Vær varsom-plakaten. Dette innebærer også at det enkelte medium kan klages inn og bli felt for brudd på god presseskikk av Pressens Faglige Utvalg (PFU).

Vær varsom-plakaten har regler knyttet til pressens samfunnsrolle, integritet og troverdighet, journalistisk atferd og forhold til kildene, samt publiseringsregler.

Pkt. 2. i Vær varsom-plakaten er særlig viktig i denne sammenheng. Den lyder.

2. Integritet og troverdighet

2.1 Den ansvarlige redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold og avgjør med endelig virkning spørsmål om redaksjonelt innhold, finansiering, presentasjon og publisering.

Redaktøren skal opptre fritt og uavhengig overfor personer eller grupper som av ideologiske, økonomiske eller andre grunner vil øve innflytelse på det redaksjonelle innholdet. Redaktøren skal verne om redaksjonens produksjon av fri og uavhengig journalistikk.

Merk at denne listen over aktuelle lover og avtaler ikke er uttømmende, men det er

forsøkt vist til de mest relevante områdene for den utredning Legeforeningen gjør i forhold til Tidsskriftet.

2. Utgivers ansvarsområder

a) Utgiver definerer formålet med mediet, som oftest gjennom en formålsbestemmelse.

Redaktøren forutsettes å dele mediets grunnsyn og formål, som ofte i organisasjonseide medier er knyttet opp til utgivers formålsbestemmelse i organisasjonens lover/vedtekter.

Forpliktelsen til å følge Redaktørplakaten og Vær varsom-plakaten bør forankres i formålet.

Formålsbestemmelsen kan videre gi retning i forhold til hovedstoffområder og målgrupper for mediet. Ambisjoner om å sette dagsorden i samfunnsdebatten utover egne medlemmer bør også tydeliggjøres her.

b) Utgiver har ansvar for de økonomiske rammene for utgivelsen (budsjettrammer).

c) Utgiver ansetter redaktør. Hvis redaktøren kommer i "*uløselig konflikt med mediets grunnsyn*" (Redaktørplakaten) plikter redaktøren å fratre.

d) Utgiver avgjør hvordan mediet skal organiseres. Se pkt 4 under.

3. Redaktørens ansvarsområder

a) Innenfor de overordnede rammer som utgiver har lagt gjennom formål og budsjett, har redaktøren alt ansvar for mediets innhold.

b) Redaktøren former tidsskriftets meninger. Dette gjelder selv om disse ikke nødvendigvis er de samme som utgivers.

c) Redaktøren har budsjett- og personalansvar. Dette innebærer blant annet at det er redaktøren som ansetter øvrig redaksjonell stab og knytter til seg eksterne frilansere og fagskribenter mv. Kun ansvarlig redaktør settes av utgiver.

d) Redaktøren er bindeleddet mellom utgiveren og de redaksjonelt ansatte.

4. Ulike organisasjonsmodeller

Et flertall av Fagpressens 210 medlemmer er eid og utgitt av foreninger/organisasjoner. Blant disse mediene er det i hovedsak to organisasjonsmodeller som velges.

a) Mediet er organisert som enhet/avdeling i organisasjonen. Dette er den vanligste organiseringen i foreningseide medier. I en slik modell er sentralstyret eller landsstyret utgiver av mediet. Formålet vedtas av landsstyret eller av kongress/landsmøte. Redaktøren rapporterer til øverste politiske leder.

b) Mediet er organisert i selvstendig juridisk enhet. Dette er en organisasjonsmodell som er valgt av en del større fagblad/tidsskrift gjennom etablering av for eks. et aksjeselskap eller en stiftelse. Denne juridiske enheten

har eget styre, som forvalter utgiveransvaret. Redaktøren rapporterer til styreleder.

- c) Mediet har eget styre, men er organisert i foreningen.** Det finnes også noen få eksempler på eiere av medier som har valgt denne organiseringen. Modellen skal sikre foreningens eierskap til mediet, men samtidig velges et eget styre som har som eneste oppgave å utøve et profesjonelt eierskap.

Fagpressen har ingen absolutt anbefalt modell for organisering. Vårt hovedanliggende er at mediets troverdighet avhenger av reell og formell uavhengighet hva angår alt redaksjonelt innhold. Dette sikres gjennom forpliktelse til å følge Redaktørplakaten og presseetikken, og hviler ikke på valg av organisasjonsmodell alene.

5. Redaksjonskomité

Fagpressen stiller spørsmål ved om det er nødvendig og klokt med en slik komité. Dersom det er ønsket, er det etter vår mening svært viktig at det klargjøres at komiteen kun er rådgivende for redaktøren, slik at prinsippene i redaktørplakaten ikke utvannes.

Vi stiller også spørsmål ved hvem som oppnevner komiteen. I flere av mediene som benytter seg av redaksjonskomité er det opp til redaktøren å sette den sammen med en miks av tillitsvalgte, lesere/medlemmer, og gjerne også eksterne representanter.

6. Gode råd

Forholdet mellom utgiver og redaktør baserer seg på et sett av lover og avtaler. Likevel er det åpenbart at tillit og god, jevnlig kontakt mellom partene er vel så viktig i den daglige driften. Det kan også være ønskelig å etablere faste møtepunkt for å drøfte for eks.:

- Redaksjonelt årsregnskap. Mange medier utarbeider slike, der redaktøren legger frem for styret hva som er gjort av satsinger og prioriteringer i året som har gått.
- Strategiplaner. Styret bør med jevne mellomrom behandle forslag til strategi for mediet.
- Behov for utvikling og investeringer
- Økonomiske rammer

Lykke til med et svært viktig arbeid. Fagpressen bidrar gjerne med utdypning og samtaler videre.

Vedlegg: Redaktørplakaten og lenke til Vær varsom-plakaten.

Redaktørplakaten:

Redaktørens plikter og rettigheter

En redaktør skal alltid ha frie mediers ideelle mål for øye. Redaktøren skal ivareta ytringsfriheten og etter beste evne arbeide for det som etter hans/hennes mening tjener samfunnet.

Gjennom sitt medium skal redaktøren fremme en saklig og fri informasjons- og opinionsformidling. Redaktøren skal etterstrebe en journalistikk som gjør det klart for mottakeren hva som er reportasje og formidling av informasjoner og fakta, og hva som er mediets egne meninger og vurderinger.

En redaktør forutsettes å dele sitt mediums grunnsyn og formåls-bestemmelser. Men innenfor denne rammen skal redaktøren ha en fri og uavhengig ledelse av redaksjonen og full frihet til å forme mediets meninger, selv om de i enkelte spørsmål ikke deles av utgiveren eller styret.

Kommer redaktøren i uløselig konflikt med mediets grunnsyn, plikter han/hun å trekke seg tilbake fra sin stilling.

Redaktøren må aldri la seg påvirke til å hevde meninger som ikke er i samsvar med egen overbevisning.

Den ansvarshavende redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold.

Redaktøren leder og har ansvaret for sine medarbeideres virksomhet, og er bindeleddet mellom utgiveren/styret og de redaksjonelle medarbeiderne.

Redaktøren kan delegere myndighet i samsvar med sine fullmakter.

Denne erklæring er blitt til i samarbeid mellom Norske Avisers Landsforbund (nå Mediebedriftenes Landsforening) og Norsk Redaktørforening, vedtatt av begge organisasjoner 22. oktober 1953, revidert i 1973 og i 2004.

Vær Varsom-plakaten: <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>